

459°

No. 1032.

1776, 52.

DE

DAMNATA MEMORIA

DISSERTATIO SECVNDA

Q V A M

CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM COLLEGII

P R A E S I D E

CHRISTOPHORO FRIDERICO

W O L L E

LEGVM AC PHILOSOPHIAE DOCTORE

A. D. XIX. SEPT. MDCCCLXXVI.

I N A V D I T O R I O I C T O R V M

D E F E N D E T

CHRISTIANVS LVDOVICVS STIEGLITZ

L I P S I E N S I S

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

60

DAMNATA MEMORIA

DE REBUS SEORUM

CONSISTORII SACRISANCTAE

CHRISTOPHORO FERRETO

WOLFF

IN AUSTRIA

CHRISTIANUS

VIRO MAGNIFICO
ATQVE
SVMMEREVERENDO
IOHANNI AVGVSTO
ERNESTI,

DYNASTAE IN KAHNSDORF ET BIERSTEN S. THEOLOGIAE
DOCTORI ET IN ACADEMIA LIPSIENSI PROFESSORI
PRIMARIO EIVSQVE DECEMVIRO ORDINIS THEOLOGICI
ET NATIONIS MISNICAЕ SENIORI ECCLESIAE
CATHEDRALIS MISENENSIS CAPITVLARI CONSISTORII
LIPSIENSIS ASSESSORI ALVMNORVM ELECTORALIVM
EPHORO VILLARVM ACADEMICARVM NOVARVM PRAEFECTO
GOTTINGENSIS INSTITVTI HISTORICI SODALI
AC IABLONOVIANAE SOCIETATIS
LITTERARIAE PRAESIDI

PATRONO ATQVE PRAECEPTORI
PIE DEVENERANDO.

VIR MAGNIFICE

ATQVE

SVMME REVERENDE

PATRONE OPTIME

Aut TIBI, VIR MAGNIFICE ATQVE
SVMME REVERENDE, *aut nemini*
erat inscribenda haec a me defen-
denda more maiorum dissertatio. Cum enim
non modo ad institutionis TVAE privatae vber-
tatem aditum mihi humanissime aperueris,
in cuius felicitatis societatem venerunt
et alii, sed etiam, suscepto tutelae onere,
consiliorum me prudentia indulgentissime
rexeris, commendationisque gravitate fir-
missime iuueris, totum me TIBI deuinctum
teneri, ingenue profiteor. TE autem hoc
pie-

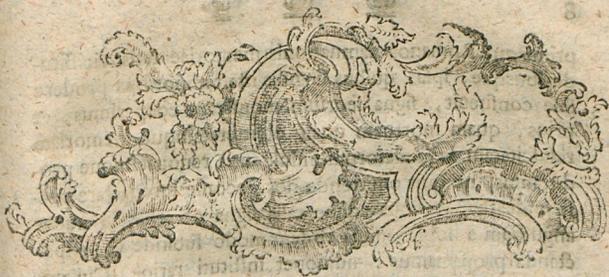
* 3

pietatis erga **TE** meae publice demon-
strandae consilium non esse inique laturum, sed beneuole illud interpretaturum, sperare me iubebat beneuolentiae erga me **TVAE** magnitudo. Cuius beneuolentiae honore ac dulcedine ut et imposterum fruar, ne in meritis **TUIS** praeclaris reuerenter colendis, votis pro salute **TVA** vitaeque longitudine pie nuncupandis, atque, qua re **TV** imprimis soles, quae est animi **TVI** egregia virtus, delictari, litteris diligenter tractandis, ulli concedam cupidissime allaborabo.

NOMINIS **TVI** MAGNIFICI

observantissimus cultor

CHRISTIANVS LVDOVICVS STIEGLITZ.

Iuvat nunc recente nobis a fortunae benignitate comite oblato, felicibus utinam auspiciis pergere in ea quam nuper ingressi sumus via, eo quidem alacrius, quo laetiore illa omnem, si qua in ea peragranda sentiat, laboris molestiam amoenitate compensat. Atque nisi sua iam sponte ad illam adhaesisset animus, virorum doctorum de conatu nostro qualicumque iudicii aequitate, multisque multorum ad pergendum, quantum pateretur virium imbecillitas, adhortationibus ad illam fuisset profecto per huius comitatus opportunitatem reductus. Cum autem nuper priore in libello enumeratis variis apud varios populos in-
pri-

primisque Romanos damnationis memoriae fati vicissitudinibusque, ipsa, quibus singulis ista temporibus prodere sese consuevit, signa seorsum monstrare coeperimus, ut prius, quam mortuam quasi obliteratamque memoriam resuscitatam legumlatorum indulgentia renouatamque producamus, ne quis omitendo nos peccasse iure iactare posse videatur, reliqua adhuc talia signa ob chartae nuper angustiam a nobis omiſſa eodem modo subinde velut spectanda proponamus, admonet instituti ratio. Cui nostro consilio, adhibitaque in eo exequendo diligentiae, si lectorum peritorum aequitatem imbecillitatis humanae memorem, aequae fauere intellexerimus, impense laetandi occasionem nactos nos esse existimabimus.

CAPVT VI.

De Iure Sepulchrorum filiis perduellium adempto.

§. I.

Illum autem, in quo superiore in scriptione substitimus, de sepultura luctuque *) iis quorum esset damnata memoria denegato, locum, proxime cum attingat ille de sepulchrorum iure ipsis eorum filiis adempto, eo diligentius animaduertendus, quo pauciores illum viros doctos in commentariis suis percurrisse videas, ut ad hunc initio statim huius libelli progrediamur, ordo ipse suadere videtur. Sepulchrorum quidem omnino religione vel maxime, si qua alia

a) De more quem attingimus ibi, hostium ac perduellium corpora ad gradus scaldasque gemonias proiecta in profluentem vnicis pertrahendi praeter laudatos conf. imprimis adhuc PETER. FABER *Semestr. Lib. II. Cap. 9.*

alia re, omnem ad posteritatem propagandam curasse memoriam veteres omnes in primisque quorum de iure disputamus, Romanos tam clare cognoscitur, longius ut hic commemorari superfluum videatur. Hoc enim consilio ducti non modo in sepulchris ipsis magnifice extruendis quasi sunt argutati, sed etiam statuarum ea nitore, ornamentorumque laudes suas praecipuas viatoribus occinentium pulchritudine decoranda, quid? Quod custodes iis fidos qui ibi sederent, conuiuisque parandis ac floribus spargendis, memoriam eorum quam saepissime recolerent apponendos existimarunt. In primis tamen in aliis sanguinis praesertim vinculo secum coniunctis, in quibus ipsi quodammodo quasi vixerint, ad splendidam huius post mortem habitationis societatem admittendis, eundem sibi illos conferuandae instaurandaeque continuo memoriae finem proposuisse intelligitur. Quare etiam quorum damnata esset memoria, ut hanc suam libidinem plane delusam isti cernerent, neque posterorum manibus vlla eorum in animis hominum excitaretur recordatio, non modo eos ipsos verum et filios eorum ab his sepulchrorum finibus arcendos decreuerunt leges romanae, quas prius quam explicemus, ut de natura sepulchrorum in vniuersum varioque eorum iure quantum hic spectat exponamus, flagitat necessitas.

§. II.

Ac in illis quidem publico apud Romanos sumtu aedificatis hominibusque quibusdam assignatis sepulchris longius hic haud subsistendam videtur. Viris dignitate meritisque illustribus tanquam amplissimum praemium in publicis sepulchris habitationem auctoritate senatus fuisse decretam,

B

tam,

tam, iam ex CICERONE 9. *Philipp.* elucet ubi dicit; maiores nostri statuas multis decreuerunt, sepulchra paucis. Quae publica virorum praestantium sepulchra in Campo inprimis Martio auctore STRABONE L. 5. ubi Sullam, Agrippam, Drusum alios sepultos fuisse constat, in Esquilinoque Campo auctore Ciceroe l. 1. fuisse videntur. Neque in prouinciis praeclaris viris sepulchrorum publicorum honorem inuidit decurionum aequitas, ut variae docent inscriptiones Conf. RIRCHMANN de *funer.* p. 295. Praeterea et pauperes viliaque mancipia in publicis sepulchris non procul ab vrbe extra portam sitis, permittentibus id Romanis misericordia commotis habitasse legimus. Aggenus quidem *Vrbicus ad Frontinum de limit: agr.* p. 60. Sunt inquit in suburbanis loca publica inopum destinata funeribus quae loca culinas appellant. Atque eadem loca a VARRONE puticuli vocantur a puteis fossis, monente id *Acrono ad HORATII Serm. Lib. 1. Sat. 8.*

§. III.

Sed cum de adempto filii sepulchrorum iure differere animus sit, vehementerque omnino abhorreamus a ridiculo isto multorum, sermonis inopia laborantium more, alienissima quaeuis membra orationis corpori affingendi, ut in iustam illud longitudinem excrescat, non tam de istis publicis sepulchris quam de priuatis sermo nobis isque breuis ad lumen sequentibus accendendum instituendus videtur. Haec autem priuata sepulchra pro consilii quod qui exstruxerat illa, sequutus fuerat varietate, diuersoque cadauerum inferendorum iure, varie diuisa fuisse inuenimus. Erant enim quaedam conditoria quae cum *Trekellio ad Brissonii Select. Antiqq. Lib. 2. cap. 14.* propria seu singularia recte dixeris

dixeris, quae quis sibi modo, aut sibi et coniugi, aut quibusdam tamen tandem nominatis diserte parauerat. GRV-
 TERVS *Inscript.* p. 990. 2. 923. 4. Quae propria sepulchra nulli alii siue cognationis ille vinculo cum eo teneretur coniunctus, siue institutionis iure ipsi succederet, nisi esset diserte nominatus patebant, quid? Quod poenarum saepe acerbitate execrationibusque diris talium sepulchrorum religionem ab alienorum cadauerum tactu conditorum prouidentia fuisse munitam, probat KIRCHMANNVS *Lib. 3. Cap. 13.*

§. IV.

A quibus distinguenda diligenter ea quorum vsus et aliis pateret, sepulchra, quaeque communia appellantur, quae tamen et ipsa in gentilitia, familiaria, hereditariae distributa varioque inde iure munita videas. Atque vt a gentilitiis quae caue ne vt plurimi cum familiaris hereditariis commisceas, incipiamus, variis in scriptoribus mentionem talium diserte iniectam deprehendimus. SVETONIVS quidem in NERONE *Cap. 50. in gentilitio Domitiorum monumento Nerone conditum fuisse refert.* De VARRO autem VELLEIVS PATERCVLVVS *Lib. 2. C. 119. ait. caput eius abscissum latunisque ad Maroboduum et ab eo missum ad Caesarem, gentilitii tamen tumuli sepultura honoratum est.* Gentilitia autem haec sepulchra toti quidem genti communia sed ita tamen gentis etiam modo propria fuisse, vt neminem plane, nisi qui gentis eiusdem sacrorumque gentilitiorum particeps esset, inferre in ea licuerit. ex CICERONE de *Legib. Lib. 2. Cap. 22. cognoscitur, vbi ait: iam tanta est religio sepulchrorum vt extra sacra et gentem inferri nefas esse negent idque apud maiores nostros Torquatus in gente Popilia iudicauit Conf. Trell. ad. Brisson. loc. laud.*

Quod autem ad familiaria attinet sepulchra, et si extraneos interdum heredes testatoris iudicio ad ea admissos fuisse inuenimus; vnde et illorum ius a gentilitiorum iure differt, proprie tamen ea dicebantur quae quis sibi familiaeque exclusis extraneis heredibus parauerat. Quare et additam saepe hanc formulam legimus: **HOC MOMENTVM EXTEROS NON SEQVETVR.** A quorum sepulchrorum aditu ipsi liberti cum illi, quamuis familiae appellatione continerentur, parentisque instar iis esset patronus, tamen non inter proximos agnatos referrentur, exclusi iure tenebantur, nisi quod quibusdam, siqui vel in nomine patronis permansissent vel ad sepulchrum extruendum aliquid contulissent, aditus a patronorum indulgentia ad illa diserte aperiretur. *Vid. Gruteri Inscript. p. 592. 2. p. 887. 9. Conf. Heineccii syntagma antiq. Lib. 2. Tit. 1. §. 7.*

Hereditaria denique ab his omnibus diversa ea audiebant, quae aut iure hereditario acquisiverat pater familias, aut quae quis sibi heredibusque suis erexerat hisque formulis insignita reperiuntur **H. M. H. S.** id est **HOC MOMENTVM HEREDES SEQVITVR.** Atque in illa sepulchra heredibus quibuscunque, etiam extraneis, vel ex minima parte institutis, immo et bonorum possessoribus ac quibus libertatis conferuandae causa bona addicta fuissent, cadauera licuisse inferre legimus.

His pro consilii ratione de sepulchrorum natura diuisioneque ad intelligendum eorum ius disputatis, properandum

dum nobis nunc est ad hanc iuris ciuilis regulam, diligenter omnino tenendam, necessario semper sequi sepulchrorum quorumuis ius suos heredes ob illud cognationis vinculum, reliquos heredes hereditariorumque sepulchrorum ius comitari, aditionis beneficio, ac ita ex legum indulgentia quasi heredis ossibus inhaerere, ab illo vt omnino nequeat diuelli. Sic enim in *leg. 5. et 6. D. de religiofis* legitur: *familiaria sepulchra dicuntur quaequis sibi familiaeque constituit. Hereditaria autem, quae quis sibi heredibusque suis constituit. Vel quod pater familias iure hereditario acquisiuit. Sed in utroque heredibus quidem ceterisque successoribus, qualescunque fuerint, licet sepeliri et mortuum inferre, etiam si ex minima parte heredes ex testamento, vel ab intestato sint; licet non consentiant alii. Liberis autem cuiuscunque sexus vel gradus etiam filiis familias et emancipatis, idem ius concessum est: siue existerint heredes siue sese abstineant. Exhereditatis autem nisi specialiter testator iusto odio commotus eos vetuerit, humanitatis gratia tantum sepeliri, non etiam alios praeter suam posteritatem inferre licet.* Conf. *l. 4. et 13. C. de religiofis.*

§. VIII.

Ipsi igitur heredis iuri cum implicatum teneretur sepulchrorum ius, quamuis quis testatoris lege restituere coactus fuisset hereditatem alii cuidam, tamen ipsi saluum mansit sepulchrorum ius. Sic enim *PAVLVS L. 4. D. ad Sc. Trebell. restituta hereditate iura sepulchrorum apud heredem manent.* Imo vero cum qui semel fuit heres adita hereditate, maneat in regula semper heres, ac nunquam amittat heredis nomen, vt vel ei, cui vt indigno post hereditatis aditionem ablata fuisset hereditas, hoc sepulchrorum ius intemeratum relinqueretur imperarunt leges romanae. Audiamus *VLPIANVM L. 33. D. de religiofis.* *Si quis fuit heres*

deinde hereditas ablata sit ei quasi indigno magis est ut penes eum iura sepulchrorum permaneant. *Conf. Gutherius de iurmanium Lib. 3. 9.*

§. IX.

Quae cum constituta reperiat iure romano de heredis sepulchrorumque iure velut regula, in iis quorum esset damnata memoria, in quorumque fato demonstrando verifatur disputatio nostra insignem ab illa notare aberrationem operae profecto pretium videtur. Nam cum omnem cuperent istorum hominum quorum nequitia causa esset ipsius societatis civilis sanctitatem violare, memoriam delere, omnemque illius instaurandae occasionem amovere adversus ipsos eorum filiorum cineres faeuendum, ac a quiete eos in sepulchris familiaribus hereditariisue fruenda arcendos adeoque, si vel mortis tempore fuissent sui heredes, cum illo iure niteretur in iis sepulchrorum ius, ipsum sui heredis ius ex ossibus eorum euellendum existimarent Romani.

§. X.

Ordinario quidem iure eum, qui semel suus heres obitu patris extitisset, non potuisse desinere suum heredem esse ex multis legibus sole clarius apparet. Ipse extraneus heres, cum hereditatis aditio actus haberetur legitimus, facto illum semel susceptum proprio rescindere non poterat. Quare siue heres suus abstineret siue extraneus post aditionem repudiaret hereditatem, siue restitueret siue venderet siue in iure cederet eam, manebat tamen heres, ita ut ne Praetoris quidem auctoritate, qui nec heredem nec exheredem facere poterat *§. 2. instit. de bon. poss. heredis vincu-*

vinculis laxaretur. Firmatur id in primis *l. 88. D. de hered. inst.* vbi dicitur eum qui semel heres extiterit non posse desinere esse heredem sed in perpetuum esse et ex *l. 30. §. 1. D. de fideicommissar. libert.* vbi affirmatur eum non decedere sine herede qui suum heredem habeat licet abstinentem. Vid. *Ianus a Costa ad Instit. p. 343. Trebell in appendice ad tractatum de testamenti fatione.*

§. XI.

Ecce autem in crimine perduellionis, quod etiam post mortem instauratur ac inchoatur, memoriaque post mortem damnatur alia omnia disposita iure ciuili inuenimus. Non modo enim bona perduellis viui scelerisque sui in vita conuicti ad fiscum trahuntur, verum etiam si adfuerit tempore mortis suus heres qui continuaret dominium, ipso ille sui heredis nomine ac iure commodisque familiae post mortem patris spoliatur. Audiamus *Iustinianum §. 5. Inst. de hereditat. quae ab intestat.* Per contrarium euenit ut licet quis in familia defuncti sit mortis tempore tamen suus heres non fiat, veluti si post mortem suam pater iudicatus fuerit perduellionis reus ac per hoc memoria eius damnata fuerit. Suum enim heredem habere non potest, cum fiscus ei succedit, sed potest dici ipso quidem iure suum heredem esse, sed desinere.

§. XII.

Sed heredis iure, in filiisque suorum heredum iure tanquam fundamento cum constitutum quiesceret sepulchrorum ius, illo quod alias quemque, quamuis ipsi tanquam indigno hereditas ablata fuisset, retinuisse vidimus, illo igitur in perduellionis crimine subtracto, hoc etiam
necessa-

necessario ruere debuisse, adeoque ne vlllo modo talium scelestorum hominum memoriae, ipsis filiorum cadaueribus his aeternis domibus includendis consulereetur, prouidisse legumlatorum sapientiam intelligitur. Sic enim *L. 1. §. 3. D. de suis et legit. heredibus.* Interdum etiam filius suis heres excluditur scilicet praelato, ut puta si perduellionis fuerat damnatus pater post mortem suam hoc quo? (id est quam ob causam) ut nec iura sepulchrorum hic filius habeat.

CAPVT VII.

De gestis principum tyrannorum abolitis.

§. I.

Nullo profecto modo ob impressum illum altissime in animo cuiusuis sui ipsius amorem, facilius innotescent homines hominibus, diutiusque viuit ac viger in hominum animis hominum memoria, quam aut beneficiis sponte pulsoque ex animo omni remunerationis consilio aliis tribuendis, aut mutuae etiam vtilitatis gratia negotiis cum aliis contrahendis pactionibusque ineundis. Nam cum ab alterius cuiusdam liberalitatis fonte egregiorum emolumentorum multitudo in aliquem profluxit, vt in fruendis iis vlturpet interdum benemerentis memoriam, si liberali sit ac honesto animo, pietatis sane stimulis fortissime impelletur. Cum autem mutuae obligationis vinculo libimet inuicem obstricti quidam tenentur, commodorum suorum iacturae poenarumque saepe metu ad memoriam aliorum conseruandam, de implendaque constituta die obligatione cogitationem suscipiendam adiguntur. Quare si perduellium memoria esset extinguenta plane, aut certe perpetuae infamiae nota ei inurenda, ne aut modo-

modorum ab iis acceptorum suauitate, aut obligationum iis praestandarum necessitate, nutriretur ista quodammodo in animis hominum, non modo vita naturali spirituque tales homines esse priuandos, imo vero, quo eo celerius ex ciuitatis conspectu abriperentur flagitiosi isti, impunitate praemiisque propositis alios etiam ad eos trucidandos esse prouocandos, ^{b)} verum et aduersus negotia ab iis gesta velut

b) Iam apud GRAECOS. quam primum delendae talium hominum memoriae causa, impune occidere licuisse tyrannos, summosque etiam tyrannicidis habitos fuisse honores legitimus. SOLON quidem iam legem scripserat hanc: *Qui magistratum gesserit euerso reipublicae statu eum impune occidito qui occiderit purus a caede esto eiusque bona illi cedunt.* ARISTOTELES *Lib. 2. Cap. 7. Politic. ἡγεῖται τῆς πόλεως* inquit *μετὰ δὲ τὴν ἀποστείην τῆς ἐκείνου ἀλλὰ τυραννόν.* QUINTILIANVS *Lib. VII. declam.* commemorat Graecorum legem cuius auctoritate erigeretur tyrannicidae imago in gymasio. Atque in ipsis templis statuas iis fuisse positas XENOPHON in *Hierone* perhibet. Cicero autem *pro Milone Cap. 28.* ait *Graeci homines deorum honores tribuunt iis viris, qui tyrannos necauerint. Quae ego vidi Athenis, quae aliis in urbibus Graeciae, quas res diuinas talibus institutas viris, quos conatus, quae carmina! prope ad immortalitatis et religionem et memoriam consecrantur. Quae Graecorum vestigia pressisse etiam Romanos deprehendimus. Romuli lege proditores a quocunque iure occidebantur. DIONYSIVS HALICARNASSENS. Lib. 2. p. 84. Si quis eum qui tribunum plebis violauerat, occidisset, a caede purus erat, Idem Lib. 6. p. 410. Ita etiam liberorum Bruti, Spurii Maelii, Caesaris, aliorum tristitia fata magno cum plausu probarunt Romani. De Maximini Senatus: *hostes, hostes, qui eos occiderit, praemium merebitur.**

Capi-

C

velut grassari debere crudelitatem suam; irritaque ista omnia pronuntianda, praeclare intellexit legum latorum prudentia, de qua re ut nunc videamus, flagitat illa, quam tractandam suscepimus de damnata memoria materia. Iis autem qui ad reipublicae sedent gubernacula, cum multo amplior pateat multis ac variis facinoribus memoriae suae stabilien-
 dae propagandaeque campus, iis qui ad privato-
 rum sortem depressi iacent, ac quae illi suscipiunt multo propius multorum salutem fortunamque cum attingant, quam quibus hi implicati tenentur negotia, princi-
 pam etiam qui essent ob indutum tyranni animum hostes publice iudicati, quorumque memoria esset damnata, illu-
 stria gesta Romanis ante omnia videbantur rescindenda, a quibus, cum de damnandae memoriae ratione in uniuersum disputemus, age iam capiamus exordium.

§. II.

Nulla autem re magis superbire solent principes, quam legum a se latorum multitudine ac praestantia, nul-
 lumque amplius, in quo se quasi iactare possit gloria sua
 thea-

Capitolinus in Maximin. Cap. 16. Atque haec interficien-
 dorum perduellium licentia colligitur etiam *ex lege 3 §. ult. D. ad legem Corneliam*, et supra laudata *lege 35 de religiosis* ubi filium qui patrem reipublicam delentem occiderit praemiis esse afficiendum ait MARCELLVS. TERTVLLI-
 ANVS autem in *APOLOG. Cap. 2 in reos maiestatis* inquit *et publicos hostes omnis homo miles est.* Conf. egregia TY-
 DEMANNI dissertatio de *Vipio Marcello in Oelrich. thes. diss. belgic.* et qui in illa laudantur.

theatrum sibi aperiri censent. Iam liberae reipublicae tempore quanta auiditate, ut in aeternum viveret nominis sui gloria, legum ferendarum occasionem arripuerint Romani, quam saepe, ne plane ab huius laudis societate exclusi viverent, nil nisi repetierint modo leges iam dudum latas, quanta diligentia nomina sua legibus praefixerint, totique genti suae ex legum argumento nomina indiderint, quanta denique cura ut perennaret memoria, leges aeri incisas in templis affixerint, fatis superque constat. Atque praestantissimos quosque imperatores Augustum, Hadrianum, Theodosium, Iustinianum, alios, memoriae conservandae studio incensos, iisdem vestigiis instituisse, nullumque elogium hoc legislatoris elogio ardentius exoptasse, atque vere etiam nullo alio gloriam ad diurnitatem firmiorem acquisivisse inuenimus.

§. III.

Tanta igitur gloria ex egregiis legibus cum redundare soleat in earum auctores, ac certe iis quibuscunque cum conservetur memoria, quo deleteretur principum tyrannorum nomen, ac praeterea ipsa reipublicae salus in tuto collocaretur, ante omnia leges ab iis latae evertendae videbantur. Ac Graecos quidem iam in actis legibusque tyrannorum talem crudelitatem exercuisse deprehendimus. Demosthenes quidem contra Themocratem, Aeschinesque contra Timarchum hanc commemorant Atheniensium legem: *ὅποσα ἐπὶ τῶν τυράνων ἐπαύθη ἢ διη ἐδάσθη ἴδια ἢ δημοσία ἀνογα εἶναι.* Quorum exemplar sequuti Romani, ab eorum qui crudeliter tractassent rempublicam, legibus imprimis rescinden-

dis nec illi abstinuerē. Legum quidem olim regiarum, crudeliatis quasi signo dato a Tarquinio isto Superbo, tanto tenebatur odio populus romanus, ut si quas etiam earum, inopia legum valere pateretur, opprimendi tamen regii nominis, opprimendaeque regum memoriae causa nollet ab iis legum regiarum sed morum maiorum nomine insignitis regi. Caesaris autem qui tantas struxerat libertati populi romani insidias, acta, quae iure rescindi debuissent, tandem salutis modo publicae causa suasu Antonii confirmari permittebat. *Cicero ad Attic. 18.* Atque sub imperatoribus hanc legum a tyrannis latarum abrogationem perpetuo viguisse videmus. Sic Caii Caligulae acta omnia rescidit Claudius. *Suetonius in Claudio Cap. 11. Caii quoque et si acta omnia rescidit diem tamen necis quamvis exordium principatus sui vetuit inter festos referri.* Vnde et nullam eius constitutionum in Digestis commemoratam legimus. De Commodi, cuius memoria etiam damnata fuerat, quamvis deinceps uti in altera parte, cum ad memoriae restitutionem venerimus, videbimus, absterfa fuerit quodammodo haec ab illo nota, de illius igitur legibus eueris vid. *LAMPRIDIVM Commod. Cap. 18.* Constantinus autem Magnus Christianorum sacris initiatus, ut religionis honorem vindicaret, omnes antecessorum suorum contra Christianos latic leges abolendas plane existimavit. Sic enim *SOZOMENVS Lib. 1. 8. Κωνσταντίνος εἰς μόνον αὐτὸν πάσης τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς πραισίτης γράμματι δημοσίῳ ἀνῶρα εἶναι ἐψηφίστατο, τὰ κατὰ τῆς θεησκευίας δόξαντα ἢ πεπραγμένα ἐπὶ τῶν διωζόντων τὴν ἐκκλησίαν* Conf. *Iac. Gothofredus ad Cod. Theodos. Tom. 5. p. 451.* Eodem modo idem Constantinus *Leg. 1. Cod. Theod. de diuersis rescriptis Maxentii, Leg. 1. de infirmendis his quae*

quae a tyr. Licinii tyranni iniustas leges aboleuit, quemadmodum leg. 7. *ibidem* Valentinianus Maximi, leg. 10. Honorius eiusdem Maximi constitutiones euertit.

§. IV.

Etsi autem principum tyrannorum, quos deuicissent, leges constitutionesque euertere solebant principes sequentes, ne tamen sub extinguendae memoriae specie ius aliorum laedere in legitimasque eorum possessiones iniuste inuolare uelle uiderentur, ad illas leges, in quibus modo repetitum reperiretur antiquum ius, illaque eorum rescripta, quae secundum iuris illius tenorem essent emissa, haud proferendam plerumque suam crudelitatem, eaque haud retractanda putarunt. Sic enim diferte leg. 3. *Cod. Theodof. de infirmand his de Licinii legibus* disponit Constantinus: *Quae tyrannus contra ius rescripsit non ualere praecipimus, legitimis eius rescriptis minime impugnandis.*

§. V.

Sed non substitit intra legum a tyrannis latarum fines principum Romanorum opprimendae tyrannorum memoriae auiditas! sed etiam cum inprimis scaeuis tyrannorum temporibus innocentibus multis infamiae quaedam nota esset iniusta, salutisque eorum vis illata, ad reliqua etiam ab iis, quid? Quod a iudicibus magistratibusque eorum hostiliter ac crudeliter gesta progressa est, hisque omnibus reseissis in pristinum opnia statum reduxit. In abolenda quidem Commodi memoria vrget inprimis senatus apud *Lampridium Cap. 19.* hoc: *Vt memoriae innocentium seruentur innocentiumque ho-*

uores restituuntur. Sic Constantinus Magnus etiam leg. vn. Cod. Theodos. de ingenuis. ingenuos a Maxentio tyranno iniuste in seruitutem detrufos retrahit. Sic eundem Constantinum Magnum, si qui fuissent Christianorum a Licinio Tyranno ad curialium ordinem depressi, de quorum misera conditione oneribusque duris, conf. Merillius obs. L. 8. 26. eos igitur conditioni suae restituiffe perhibet Sozomenus 1. 8. Atque idem L. 4. Cod. Theod. de infirmendis his. eos, qui essent a Licinii crudelitate ex Senatorum ordine ad nauiculariorum sortem humilem deiecti, interposito a senatu arbitrio, restitui iubet. Leg. autem 2. Cod. Theod. ibidem omnia etiam a iudicibus tyranni gesta rescinduntur.

§. VI,

Cognoscendum tamen est, quemadmodum in legibus abrogandis, ne vlla ciuibus vis fieret, legitimaque eorum iura euerterentur, diligenter prouiderit principum aequitas, ita etiam eos in reliquis gestis rescindendis eandem plerumque commodorum ciuium iuriumque eorum conseruandorum rationem habuisse. Nam ea modo quae iniustitiae signa impressa gererent, gesta euerfisse eos, reliqua autem, quae essent secundum iuris normam peracta, neque vi aut metu extorta facta conseruasse inuenimus. Sic enim Constantinus Magnus omnes sub Magnentio tyranno emancipationes, manumissiones, pacta, transactionesque factas valere oportere in Leg. 5. Cod. Theod. de infirmendis his iubet. Atque eandem aequitatis speciem Legem. 8. 9. 13. ibidem, in quibus omnes spontanei actus sub tyrannis suscepti, quorum ampliffimus

mus catalogus in Leg. 9. textitur, confirmantur, prae se
ferre videmus.

§. VII.

Et si autem spontaneos actus sub tyrannorum imperio
susceptos, publici commodi causa posteriorum imperato-
rum auctoritate atque iudicio, ita ut nulla requireretur
in iis iteratio, confirmatos fuisse vidimus, si tamen
ipsi, quibus auctoribus tales susciperentur actus, consu-
les, hostes reperirentur ac tyranni, in spontaneis etiam
actibus iteratione opus fuisse ex legibus cognoscimus.
Certe in Leg. 13. Cod. Theod. de infirmendis his etc. manu-
missiones sub Consule Heracliano hoste illo acerrimo
factas iterari iubet Honorius, in qua lege, quoniam in-
primis ad damnatam consulum memoriam pertinet, ac
pauca quaedam doctis Gothofredi annotationibus addi
a nobis posse videntur, paululum sermone commoran-
dum nobis esse censemus. Sic autem statuit Honorius: *Li-
bertates quoque quoniam certum est scelere eius solemnitate
consulatus esse pollutam, in melius reuocamus, sciatque do-
minorum voluntas, iterandum esset quod illo auctore aduertit
scire non posse. Semel tamen mutatae conditionis beneficium
implendum esse praecipimus, et cito repeti manumissionum
consuetudines nunc iubemus, ut nullus sub hac occasione in-
cipiat nosse quod voluit.* Ac primo animadvertendum est,
notante id etiam Gothofredo ad hanc legem, solemnita-
tem consulatus dici solennia manumissionum a consuli-
bus statim magistratum ineuntibus celebrata, quoniam ad
renouandam manumissionis illius a Bruto factae memo-
riam, semper, etiam sequiore aetate initio magistratus ma-
numissiones expedire solebant consules, uti ex *Claudiano*
Con-

Consul. 4. Honor. v. 613. Sydonio Carm. 2. ad Anthim. v. 545. Cassiodoro Var. 6. 1. Libanio in fine orat. ad Iulianum demonstrat Peter Faber Semestr. 1. p. 194. et Comment. ad Tit. de orig. iuris atque ex eo Heineccius Synt. Antiquit. Lib. 1. Tit. 4. Hanc autem sub consule Heracliano celebratam manumissionis solennitatem iterandam hac in lege praecipit Honorius. Ac saepe quidem in actibus sacris profanisque, ut fustinerentur illi, iteratione opus fuisse multis ex scriptorum locis patet. Sic sacra saepe instaurata fuisse inuenimus, si polluta essent, ut cum Clodius sacra bonae deae polluisset Cicer. ad Att. Epist. 10. Sic latinae feriae coorta tempestate Liu. Lib. 40. atque etiam aliquando, quod legati ab Ardea questi essent sibi in monte albano carnem non datam esse Liu. lib. 32. 37. instaurandae erant. Ludi etiam ab laetitia ad metum traducti renouabantur. Cicero de arusp. resp. Conf. Cuthenius de iure pont. Lib. 3. cap. ult. Atque in ipsis manumissionibus, ut ad has veniamus, iteratio saepe euenire solebat. Si quis enim exempli gratia aliquem modo minus solenni, velut inter amicos aut per epistolam manumississet, atque deinceps ad ciuitatis plena iura adspirare cuperet libertum, saepe deinceps adhuc per vindictae solennitatem manumissionem confirmandam curabat. Vid. Plin. Epist. Lib. 7. 16. Conf. Heineccius Antiqu. p. 107. Locum vero Ammiani Marcellini Lib. 22. Cap. 7. Gothofredus infeliciter plane emendauit, ut manumissionis ex eo iterationem probaret. Deinde Mamertino ludos edente Circenses, manumittendis ex more inductis per admissionum proximum, ipse lege agi dixerat ut solebat (is scilicet penes quem iurisdictio erat iubebat lege agi) statimque admonitus eo die ad alterum per-

 pertinere iurisdictionem ut errato obnoxium decem libris au-
 ri se ipse multauit, quibus vltimis verbis, a Valeſio ſic
 reſtitutis, egregieque *Auguſtini loco Lib. i. de ſermone do-*
mini in monte legibusque Codicis quibus mulctarum ſibi
 dictarum exempla commemorantur, confirmatis, infeli-
 citer plane, vt manuſſicinis iterationem oftenderet,
 ſubſtituit Gothofredus haec: *vt iterato obnoxium decem-*
viris errorem et ipſe mutauit. Sed vt ad ipſum legis
 noſtrae argumentum redeamus, iterari igitur vult manu-
 ſſiones ſub Heracliano factas, quaſi ſcelere eius pol-
 lutas, Honorius, quamuis, ne quis inciperet nolle quod
 voluiſſet, adeoque dominorum crudelitate ad miſeram
 ſeruorum retraherentur conditionem manuſſi, manu-
 ſſiones ipſas ſalvas eſſe idem iubeat. Ex qua lege
 igitur ipſos etiam ſpontaneos actus, qui ſine itera-
 tione ſuſtinerentur ſub tyrannis illis quidem, ſed non conſu-
 libus iis celebrati, illos igitur iniuſtis conſulibus ſuſce-
 ptos ſine tali haud validos fuiſſe colligitur.

§. VIII.

Quoniam autem honorum dignitarumque quas ge-
 rimus amplitudo, illorum qui largiti illas nobis ſunt,
 vel maxime in nobis excitare ſolet memoriam, ac ipſo-
 rum, quibus perfruimur, commodorum vbertate de
 praeconiis illorum ſuſcipiendis admonemur, inprimis
 aduerſus ſocios tyrannorum, eosque qui eſſent ab iis
 ad honorum faſtigium euecti, praefertim cum ii ipſi
 eadem plerumque a tyrannis labe infecti infeſtum rei-
 publicae tranquillitati animum gererent, ira ſeſe vertit
 Romanorum ac quo vna cum honoribus deponerent et-

D

iam

iam tyrannorum memoriam, aut nocendi certe occasionem amitterent, honoribus istis eos exuendos censuit. Quanto indignationis ardore Commodi atque Maximorum socios amicosque prosequuti fuerint Romani ex *Capitolino* in vitis eorum elucet, quos adeo cuperent quemadmodum antesignanos eorum a quouis occidi. Atque sequiore aetate imprimis Theodosii Magni tempore, iis qui honores a tyrannis acceptos gessissent, si non vitae periculum minitatum, certe infamiae notam interdum iniustam fuisse *Lex. 11. 12. Cod. Theod. de infirmandis his*, docet. Sed commune tamen ius fuisse hoc, ut sine infamiae nota modo acceptos a tyrannis honores perderent, pristinumque quem antea tenuissent locum, recuperarent ex iisdem legibus apparet. Sic etiam *Leg. 6. ibidem* de Maximi magistratibus disponit *Valentinianus: Nullus sibi honorem audeat vindicare quem tyrannica concessit audacia sed ad pristinum statum damnata praesumptio reuocetur*, et *L. 8. ibidem: Codicillos ac epistolas reddere iubentur, utque eorum sententia auferatur ex publicorum monumentorum scriniis imperatur*,

§. IX.

Commemorandum tamen imprimis hoc loco videtur, cum superiore in scriptione de erasis consulum qui ipsi tyrannorum personam gessissent, nominibus ex omnibus publicis priuatisque monumentis dixerimus, ^{e)} ita

e) Praeter exempla consulum tyrannorum, ex factis erasorum, superiori in dissertatione Cap. II. commemorata, haec

ac Nicomachum Flavianum fuisse, narrat *Symmachus Lib. 12. epist. 83. et 84.* disponit hunc in modum *Honorius Leg. 9. Cod. Theodof. de infirmendis his, Funestorum tantum consulum nomina iubemus abolere, ita ut his reuerentia* ²⁾ *in lectione tantum tribuatur qui tunc in oriente annuos magistratus victuris perpetuo sunt fascibus auspicati. Tempus vero ipsum ac si non fuerit aestimetur, siquidem tunc temporis omitta aliqua praescriptio taciturnitatis etiam de illis quae confirmauimus non possit opponi. Quod vltimum etiam propterea vt omnis scaeuorum istorum temporum recordatio euelleretur plane ex animis, constitutum viderur conf. *Iacob Gothofred. ad h. l.**

CAPVT VIII.

De actis perduellium rescissis.

§. I.

Sed deducamus iam de principum fastigio illustribusque eorum gestis orationem ad inferiorem priuatorum sortem actorumque ab istis exilitatem, ac quomodo

quemadmodum iam olim *Maximinorum* capita contis praefixa *Aquileiensibus* demonstrata fuisse perhibet *Capitolinus* in *Max. Cap. 23.* Quod contumeliae in cadauer exercitae post mortem genus, reliquis in *dissertatione prima Cap. V.* aceruatis adiciendum videbatur.

e) Reuerentia consulibus in nominibus eorum recitandis imprimis acclamationibus exhibita fuisse videtur, de quibus,

vt

modo istis euertendis, etiam post mortem delendam curauerint ex animis memoriam perduellium leges Romanae demonstremus. Inter varia vero quae susceperunt Romani negotia, nullum fere magis ad memoriam eorum posteritati prodendam laudesque eorum longe lateque disseminandas spectare videbatur quam seruorum manumissiones. Hoc enim potissimum consilio seruitutis iugo liberatos dimittebant homines, ut liberalitatis suae benignitatisque fama spargeretur vbique, utque non modo viuos se quacumque incederent, sed etiam dum efferrentur, mortuos pileatorum praeconumque adeo laudum suarum ingens sequeretur caterua. Conf. *Trotz de memoria propagata* p. 363. Quare ne inaeestimabilis illius boni libertatis cogitatio perduellium memoriam in libertorum animis aleret, ad benignitatemque eorum ac de sua fortuna merita efferenda fortissimis eos stimulis impelleret, ante omnia a manumissionibus illos arcendos inde ab illo tempore ex quo crimen contraxissent quid? Quod si post mortem detectum fuisset crimen, datas ab iis libertates post mortem rescindendas esse intellexerunt Romani. Etsi enim omnes omnino serui poenae criminumque capitalium rei a manumittendi facultate Senatus auctoritate prohibebantur, immo vero, id quod iam singulare plane videtur, ab eo qui prospexisset futurum, ut damnaretur Lege Cornelia, datas libertates, valere haud oportere D. Pius Calpurnio rescripsit, *L. 8. §. 1. et 2. D. de manu-*

D 3

ut et de acclamationibus imperatoribus a senatoribus ad adulandum proiectis saepe factis, praeter *Iacobum Gothofredum* ad dictam legem conf. in primis *Ferrarius de acclamationibus.*

manumissionibus, longius tamen in crimine perduellionis progressi sunt Romani, atque si quis eius conuictus damnatusque tandem fuisset post mortem, libertates ab ipso datas etiam post mortem resciderunt. Ac Severum quidem Antoninumque Imperatores primos, id constituisse ex Leg. 8. Cod. ad Leg. Iul. Mai. elucet. Quare et iidem Leg. 2. Cod. de test. manumiss. rescripserunt: ex testamento defuncti libertates praestari non possunt, hereditate non adita, vel si rei memoria propter crimen quod morte non intercidit damnata est. Audiamus etiam Paulum Leg. 15. D. qui et a quibus manumissi. Quaesitum est, an is, qui maiestatis crimine reus factus sit, manumittere possit quoniam ante damnationem dominus est? et imperator Antoninus Calpurnio Critoni rescripsit, ex eo tempore, quo quis propter facinorum cogitationem iam de poena sua certus esse poterat, multo prius conscientia delictorum quibus damnatione, ius datae libertatis cum amisisse.

§. II.

Sed et reliqua grauiora quae isti homines suscepissent negotia, quaeque de rebus suis disposuissent omnia, euellendae post mortem eorum memoriae causa rescissa fuisse inuenimus. Sic enim eorum testamenta iis iam mortuis irrita facta fuisse Lex. 6. §. 11. D. de iniurto rupto irritato testamento docet. Sed ne eorum quidem testamenta rata sunt sed irrita sicut quorum memoria post mortem damnata est ut puta ex causa maiestatis vel alia tali causa. Quid? Quod si legata iam ex tali testamento soluta fuissent, ne in percipiendis legatorum fructibus dulcis defuncti imago obuersaretur animis legatariorum, soluta

luta etiam iam legata singulari plane iure repeti potuisse ex Leg. 76. D. de legat. II. apparet: *repetendorum legatorum facultas ex eo testamento solutorum danda est, quod irritum deesse post functi memoriam damnatam apparuit, modo si a legatis solutis crimen perduellionis illatum est.*

§. III.

Atque eodem modo delendae illorum hominum memoriae causa etiam donationes eorum mortis causa aliis concessae immo vero omnes quaecunque vxoribus ab iis factae donationes post obitum legum auctoritate reuocabantur. Sic enim in Leg. 32. §. 7. D. de donat. inter Virum et vxorem legimus. *Si maritus vxori donauerit, et mortem sibi ob sceleris conscientiam consciuerit, vel etiam post mortem memoria eius damnata sit, reuocabitur donatio, quamuis ea quae aliis donauerit valeant, si non mortis causa donauit, atque in Leg. 31. §. 4. de donat. Ratae donationes esse non possunt post crimen perduellionis contractum, quum heredem quoque teneat, etsi nondum postulatus vita decesserit. Conf. Leg. 5. §. 4. Cod. ad Leg. Iul. Mai.*

§. IV.

Inprimis tamen hae Seueri Antoninique ac Antonini Caracallae sanctiones, quibus perduellibus statim inde a contracti criminis tempore alienandi ius ademerunt imperatores, debitoresque a soluendis illis debitis retinuerunt, quibusque adeo alienationes solutionesque iis viuis factas post mortem quoque rescindendas decreuerunt, diligenter hoc loco notari me-
gentur,

rentur, cum a iuris norma plane abhorrere, iniquitatisque insuper quadam nota laborare videantur. In reliquis quidem criminibus ante damnationem quemuis retinere rerum suarum dominium, facultatemque ad eo pro suo arbitrio illo sese abdicandi, atque ne necessario interim sumtu egeat, debitores etiam ad soluenda sibi debita compellendi, omnes leges euincunt. Sic enim Papinianus *L. 41. D. de solutionibus: Reo criminis postulato interim nihil prohibet recte pecuniam a debitoribus solui. Alioquin plerique innocentium necessario sumtu egebunt et in Leg. 4. §. 6. de iure fisci haec invenimus: In reatu constitutus bona sua administrare potest eiusque debitor recte bona fide soluit.* Sed in crimine perduellionis abolendae memoriae causa ab hac aequitate desciverunt imperatores illi nominati antea, firmiterque sese omnium a perduelli, inde a consilio capto, negotiorum gestorum iustitiae opposuerunt. Haec enim in *Leg. 8. Cod. ad Leg. Iul. Mai.* legimus: *Sic et D. Severus et Antoninus, constituerunt, ex quo quis tale crimen contraxit neque alienare neque manumittere eum posse; nec ei solvere iure debitorem magnus etiam Antoninus rescipit.*

§. V.

Age vero in extrema adhuc hac scriptione ex ipsarum harum constitutionum imperatoriarum, quae ad ipsum eius, quod quis contra reipublicae salutem cepit scelesti consilii initium respiciendum esse, praetereaque post mortem instaurandum, immo et inchoandum hoc perduellionis crimen, damnandamque memoriam post mortem communis salutis causa sanxerunt, ex illarum

rum igitur angustiis orationem educamus, ad coloremque quem illinendum iis puterunt I. Consulti temporibus imperatorum viuentes, traducamus, praesertim cum nullum scriptorem praeter vnum forte *Gundlingium in singularibus ad Leg. Jul. Maiestatis*, neque illum satis ad hunc nostrum finem accommodate hac in re versatum deprehenderimus. Proprie quidem morte ipsa ita extingui crimina, vt qui naturae, legibus etiam satisfecerit, neque in illis post mortem indagandis continuare posse, multo minus incipere iudicium solertiam, ac quae ante damnationem in reatu facta sunt, irrita pronuntiare satis constat. Quo autem a perduellionis criminis atrocitate homines absterrent legumlatores, publici commodi causa, ac propterea forte, ne mortis voluntariae beneficio aut accusatorum tela omnino subterfugere isti homines, aut si iis iam percussi tenerentur, tamen adhuc e iudicium manibus euolare, omnemque poenae acerbicatem euitare se posse confiderent, alia omnia in hoc crimine constituerunt D. Marcus, ille alias erga criminis maiestatis reos mitissimus princeps, ac illum deinceps sequuti, aliquanto erga illos seueriores imperatores Seuerus, Antoninus, atque Caracalla. Ac Marcianus quidem hanc annectit his eorum sanctionibus causam: talem hominem mente sua videri punitum ex quo scelestissimum consilium ceperit. Vt autem a causa negotiorum inde a consilio perduellionis criminis capto rescissorum, incipiamus statim, ad ipsam quidem in criminibus voluntatem spectasse Stoicorum philosophorum rigorem ex fragmentorum illorum reliquiis facile intelligitur. Sic *Senec. VII. omnia scelera*, inquit, *etiam ante effectum operis quantum culpae satis perfecta sunt*. Sed quem admodum omnino ab omnibus stoicorum laticibus in iurisprudentiae fundum deriuandis abhorruere I. Consulti, sic etiam ab illius opinionis rigore in aestimandis criminibus

E

reces-

recessit eorum prudentia aequitasque, atque non voluntatem in criminibus sed exitum spectandum esse censuit, vti contra *Cuiacium* recte demonstrat *Bynckershoek Obs. Lib. 3. Cap. 10.* In quibusdam tamen criminibus atrocibus inter quae et perduellionis crimen erat, ob ipsam eorum atrocitatem ad huius Stoicorum opinionis rationem accommodandum esse suum iudicium, voluntatemque ipsam, si modo non suis illa terminis contenta fuisset, sed signis se externis spectandam iam praebuisset esse puniendam opinati sunt I. Consulci.

§. VI. Coeptam autem iam ante mortem indagationem criminis, post mortem etiam continuari, mortuumque tanquam absentem damnari posse, vel propterea non plane videbatur singulare ac insolens, quoniam vel antiquissima aetate in criminibus contra rempublicam commissis ex speciali Senatus Consulto vel Plebiscito salutis publicae causa contra regulam absentes etiam iam poterant damnari Conf. *Deux ad Leg. 33. §. 2. D. de procuratoribus in Oesrich Thes. Diff. Belg.* Quare ut aduersus manes tandem perduellis suam sententia vim exereret, recte neque insolenter videbantur sanxisse Imperatores.

§. VII. Sed haec imperatorum constitutio, ut etiam hoc crimen post mortem omnino inchoaretur, tanquam plane singularis, erat omnino quodam colore illigenda. Atque hunc reperierunt Iden ex eadem Stoicorum sapientia, qui, ex quo quis crimen contraxisset, sua se iam illum sententia condemnasse ac de se ipsum statuisse^f) iusque dixisse putabant. *Seneca*

^f) De se iudicare de se statuere saepe in libris etiam nostris occurrit, vid. *Leg. 1. D. de confessis Leg. 3. D. de bonis eorum* qui

quidem *epist.* 98. ait, *Tuta scelera esse, secreta non possunt. Quare? quia prima illa et maxima poena peccantium est poena peccasse, nec ullum scelus licet illud fortuna excuset muneribus suis, licet teneatur ac vindicet impunitum est, quoniam sceleris in scelere supplicium est* Conf. *Gundling. Sing. ad Leg. Iul. Maiestatis Cap. I. §. 37.*

§. VIII.

Quoniam igitur perduellis statim ex quo contraxit crimen, de se statuit, ac sua se sententia condemnauit, suoque scelere punitus est, non modo statim ab illo tempore a negotiis valide suscipiendis arcendum eum, praetereaque totum omnino crimen, si morte ille euolasset indagacionis continuationem ac poenam, post mortem instaurandum, sed etiam inchoandum illud plane, atque nisi liberi propiniquique, aduocati ad perduellem defendendum, innocentiam eius possint probare, eum tanquam conuictum esse damnandum post mortem, praeceperunt Imperatores Romani. Cum autem quisque ac inprimis ii, qui ad turbas contra totam reipublicae unionem excitandas duces existunt atque antesignani, ardentissima quasi vrantur honoris acquirendi eiusque post mortem conferuandi libidine, a criminis perduellionis scelere nullo modo se fortius absterere posse homines putarunt, quam si hoc, quo descripsimus modo, nomine euerendo, statuis detrahendis, domibus diruendis, luctu ac sepultura deneganda, ipsis filiis a sepulchris plane omnibus ar-

E 2

qui ante sententiam. *Iustinianus Nouell. 53.* fugientem reum sui ipsius accusatorem appellat. Inprimis tamen ii qui mortem sibi consciuissent, dicuntur se sententia sua vel absoluisse vel condemnasse. *Tacitus Lib. 6. 29. Seneca de consolatione Cap. 22.* Conf. *Radulphus Fornerius rer. quodit. Lib. 6. c. 21,*

cendis, immo vero iis quae viui gessissent perduelles, post mortem adhuc rescindendis, extincturos se illorum memoriam, aut certe invisam illam ingratamque feris posteris reddituros, hacque illos iam mortuos poena affecturos esse minarentur.

§. IX.

Caeterum hoc imperatorum Iureconsultorumque in porticu educatorum principium, Canonici etiam Germanicique iuris auctoribus placuisse, atque illos, quemadmodum reliquos fere damnandae memoriae modos retinuisse eos probauimus, ita etiam a negotiis valide suscipiendis, inde a cogitati criminis puncto prohibuisse perduelles, immo vero negotia ab iis gesta post mortem euertisse cognoscimus. Audiamus *Bonifacium in Cap. V. de poenitentia. Sit instabilis nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicuius bona ex testamento vel ab intestato vocetur, quatenus ab omni successione repulsus publica repulsa confusus minus inueniat malitiae suae successorem. Nullus ei debita reddere, nullus respondere in iudicio teneatur. Aureae autem Bullae auctor Tit. 29. §. 5, 7. et. 8.* Iuris ciuiliis quas commemorauimus, de rescindendis perduellium negotiis sanctiones, iisdem fere verbis repetiit. Sic enim ait: *Porro ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare neque manumittere statuimus. Emancipationes quoque quae a praedictis, sive in filios post legem dumtaxat latam sive in filias fuerint collatae non valeant. Dotes donationes postremo alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude vel iure factas esse constiterit quo primo memorati de ineunda factione ac societate cogitauerint, nullius statuimus esse momenti.*

§. X.

§. X.

Sed illorum tamen iurium vestigia ita deserere solet recentioris aetatis aequitas, ut evertendis perduellium negotiis, ne eorum, qui bona cum iis fide contraxerunt, innocentiae vis inferatur, patrimoniumque eorum legitime acceptum temere diminuatur, sapienter illa provideat. Vid. *Ludwigii Comment. ad Aur. Bull. l. I. Carpzou. Pract. Crim. L. I. c. 4.*

Atque hic iam subsistamus hoc tempore, si tanti visum fuerit viris doctis, reliquum viae spatium alias alioque in comitatu emensuri.

P. 13. l. 4. hereditariorumque del. que.

ΕΠΙΜΕΤΡΑ.

- 1) Apostolus *Paulus* in Epistola ad *Ephesos* 4, 22. seqq. non respexisse videtur ad manumissos veterum et ius civile Romanorum. Vid. *Vonck obs. misc. Cap. 3.*
- 2) Veteres Romani ab omni diuersarum religionum odio, quantum pateretur reipublicae salus, alienissimi reperiiebantur. vid. *Bynchershoekii de religione peregrina et S. V. Walchii hac de re commentatio in comment. acad. Gottingensis.*
- 3) Etiam inter verbis coniunctos locum habere videtur ius adcrescendi.
- 4) Querela inofficiosi plane moribus adscribenda.
- 5) Multi probabiliter sane contra ianatum boni malique sensum disputant.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DEFENSORI

S. D.

PRAESES

Si aut multis ego verbis ingenii TVI, VIR DO-
CTISSIME, felicitatem doctrinaeque co-
piam laudare, aut quantae laudi mihi ducam
TVAM in defendendo tenui hoc libello societatem co-
piose eloqui instituum, ne per talem occasionem centies
decanata minusque adeo TIBI grata futura profe-
ram, verendum videatur. Atque in litteris his ad
TE mittendis, talibus verborum lenociniis, a quibus
animi TVI modestiam vehementer abhorrere scio, et-
iam aliorum lectorum causa facile me posse superse-
dere vehementer laetor. Tam luculentis enim se-
iam signis per variarum occasionum opportunitatem
ostendit virtus TVA, et tam illustris iam est atque
peruagata eius fama, ut ad optima quaevis TE quasi
grassari vix unum nostrum fugiat. Viri autem tam
egregia virtute conspicui comitatu nisi ego quasi exul-
tem, in iustam omnium incurram reprehensionem.
Gratulor igitur potius omissis talibus omnibus, TI-
BI, matrique TVAE splendidissimae, hanc animi
egre.

egregiam indolem, TEque vehementer obsecro atque
obtestor, ab hoc verae gloriae tramite nullis et neque
laboris molestiis absterreri, neque voluptatum blandi-
mentis auocari TE patiaris. Vti vero mea erga
TE voluntas nulla unquam temporum rerumque vi-
cissitudine minuetur; sic TE vicissim TVAM mi-
hi benevolentiam perpetuam esse seruaturum confidere
me iubet cognita animi TVI integritas. Scripsi
Lipsiae d. XVI Sept. MDCCCLXXVI.

Leipzig, Diss., 1776 H-2

ULB Halle

007 411 979

3

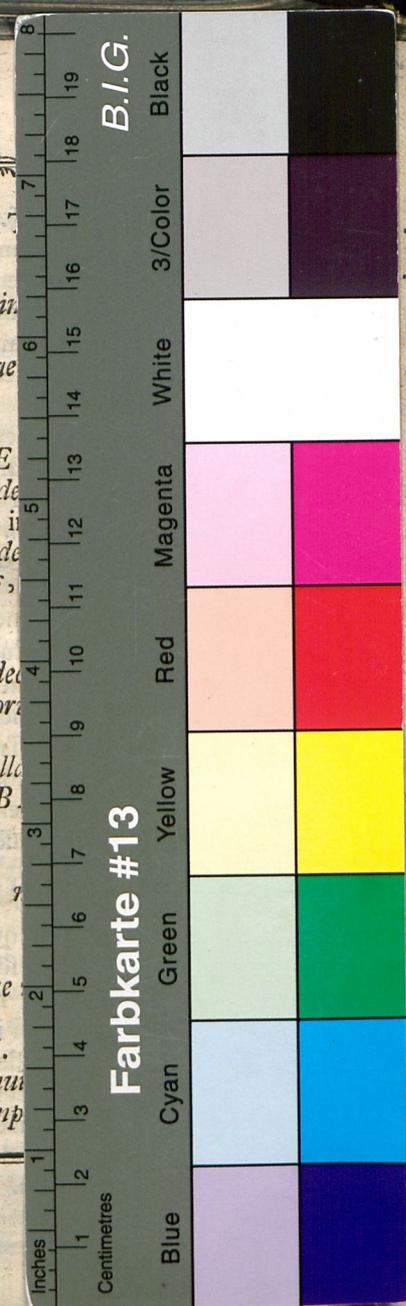

vonp

TA-OC

No. 1032.
1776, 52.

DE
DAMNATA MEMORIA

DISSERTATIO SECVNDA

Q V A M

CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM COLLEGII
PRAESIDE

**CHRISTOPHORO FRIDERICO
W O L L E**

LEGVM AC PHILOSOPHIAE DOCTORE

A. D. XIX. SEPT. MDCCLXXVI,

IN AVDITORIO ICTORVM
DEFENDET

CHRISTIANVS LVDOVICVS STIEGLITZ
LIPSIENSIS

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

